

10. Suhomlyns'kyj V. O. Sto porad uchytelevi // Vybrani tvory v 5-ty tomah / V. O. Suhomlyns'kyj. – T. 2. – Kyi'v : Rad. shk., 1976. – S. 465–466.
11. Tolstoj L. M. Pedagogichni tvory / L. M. Tolstoj. – SPb. : [b. v.], 1912. – S. 88–92.
12. Ushynskij K. D. Sobrane sochynenyj: v 6 t. / K. D. Ushynskij. – M. ; L. : APN RSFSR, 1949. – T. 6 : Rodnoe slovo. Knyga dlja detej god pervyj u vtoroj. Rodnoe slovo. Knyga dlja uchashhyhsja. – 446 s.
13. Shherbak O. I. Teorija i praktyka ocinjvannja navchal'nyh dosjagnen' : navchal'no-metodychnyj posibnyk / O. I. Shherbak, N. Z. Sofij, B. Ju. Bovych / za nauk. red. O. I. Shherbak. – Ivano-Frankivs'k : Lileja NV, – 2014. – 136 s.
14. Jacenko V. Systema kontrolju ta ocinjvannja navchal'nyh dosjagnen' uchniv. Istorychnyj aspekt / V. Jacenko // Geografija ta osnovy ekonomiky v shkoli. – 2002. – № 6. – S. 31–33.

Борбич Наталия, Гузенко Елена, Оксенчук Татьяна. Гуманистический подход в оценивании знаний учеников: историко-педагогический аспект. В статье проанализированы идеи гуманистического оценивания учебных достижений учеников в творческом наследии выдающихся педагогов и психологов прошлого. Выделены эффективные формы и методы педагогики сотрудничества в определении учебных достижений школьников.

Рассмотрены теоретико-практические подходы к оцениванию знаний, которые базируются на гуманистическом понимании процессов учебы и преподавания, реализации концепции учебы на протяжении всей жизни. Определенно главное педагогическое условие гуманистического оценивания учебных достижений – быть этическим к школьнику, уважать и поддерживать его достоинство.

Ключевые слова: гуманизм, гуманистическая педагогика, выдающиеся педагоги-гуманисты, оценивание знаний.

Natalia Borbych, Olena Huzenko, Tatiana Oxenchuk. Humanistic approach in assessment of students' knowledge: historical and pedagogical aspects. In the article the ideas of humanistic assessment of students' educational achievements are analyzed in the creative heritage of prominent pedagogues and psychologists of the past. The choice of optimal methods of pedagogical control, implementation of the principles of individualization and differentiation during checking the learning outcomes and the usage of cooperation pedagogy in the assessment of students' educational achievements are considered. Particular emphasis is placed on the generalization of didactic requirements, conceptual provisions and methodological advice on a humanistic approach to knowledge assessment.

Theoretical and practical aspects of knowledge assessment are based on the humanistic understanding of the processes of studying and teaching and the concept of learning throughout life. The analysis of psychological issues of school mark is carried out through the prism of the consideration of stimulatory and orientation functions. The humanistic ways of assessment psychology include agreement, encouragement and approval. To be ethical in relation to the student, to respect and maintain his dignity, that is determined as the main pedagogical condition of humanistic assessment of educational achievements.

Key words: humanism, humanistic pedagogy, prominent humanists, assessment of knowledge.

Стаття надійшла до редколегії 17.10. 2018 р.

37.013.8:613.9(045)(477.82)

Галина Давидюк, Наталія Кардашук

Луцький педагогічний коледж (Луцьк)

Наталія Поліщук

Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти (Луцьк)

НООПЕДАГОГІКА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті висвітлюються основні напрямки підготовки вчителів початкових класів до формування культури здоров'я молодших школярів на основі ноопедпгогії. Головна увага приділяється індивідуальному підходу до особистості, врахуванні її природних задатків та їх тривалому цілеспрямованому розвитку. Завдання викладача культури здоров'я полягає в теоретичній і практичній підготовці молодших спеціалістів на вирішення завдань гармонійного розвитку духовних, психічних і фізичних сил учнів, їхньої оптимальної біосоціальної адаптації до середовища проживання.

Ключові слова: культура здоров'я, ноопедагогіка, культура почуттів.

Постановка проблеми. В процесі підготовки педагогічних кадрів головна увага повинна приділятися збереженню здоров'я школярів. Одне із головних завдань сучасної школи – створення оптимальних умов для розуміння дітьми переваг здорового способу життя, заохочування до здобуття знань, умінь і навичок здорового способу життя;

стимулювання до самостійного й усвідомленого вибору життєвої позиції; швидке й ефективне поширення знань про здоров'я.

Культура здоров'я визначає необхідність виховання культури почуттів. Сучасна кібернетична людина поглинула людину духовну, сердечну, благородну. Відродження духовності безпосередньо пов'язане з розвитком сердечної витонченості, виховання високих почуттів, переживань. Допомогти дітям – значить відкрити їм шлях до самого себе, розвинути інтерес до свого внутрішнього світу. Оскільки сучасна дитина молодшого шкільного віку, потрапляючи в шкільне середовище позбавлена можливості батьківського виховання цих якостей, головна роль у цьому належить шкільному вчителю. В цей період життя дитини авторитет вчителя переважає батьківський. Отже, адекватно розподіляється й відповідальність впливу на дитячу особистість.

Однак питання підготовки вчителя початкових класів до впровадження в практику теоретичних напрацювань та вироблення практичних рекомендацій не лежало в практичній площині.

Обов'язкове безперервне формування свідомого прагнення до збереження і зміцнення здоров'я (формування культури здоров'я) потрібно починати у дошкільних закладах, молодших класах і продовжувати в основній школі та вищих навчальних закладах – так стверджує спеціаліст у сфері теорії і практики «культури здоров'я» В. Горашук [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виховання дітей та молоді в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих у в'язку з існуючими викликами стало пріоритетним завданням сучасної освіти.

Наше сьогодення характеризується стрімким погіршенням стану здоров'я українців. Особливо стрімке зниження здоров'я відмічається серед дітей та підлітків. Слід відзначити, що негативні зміни у даному випадку стосуються не тільки фізичного здоров'я, але й психічного та духовного. Зазначені негативні тенденції спонукали до появи нового напрямку у педагогіці – «культура здоров'я», засновником якого є вітчизняний науковець В. Горашук [1].

Не випадково за наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів 12-річної школи» № 132 від 23.02.2004 р. у навчальному плані середніх загальноосвітніх шкіл передбачено обов'язкове запровадження нового навчального предмета «Основи здоров'я», що інтегрує знання з валеології й безпеки життєдіяльності [2, С.246–251].

Навчальний курс «Основи здоров'я» - це інтегрований предмет (теоретичного напрямку), який було введено до інваріативної частини навчального плану загальноосвітньої школи з метою збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді. Його завданнями є формування в учнів свідомого ставлення до свого життя й здоров'я, оволодіння основами здорового способу життя, життєвими навичками безпечної та здорової поведінки [5, С. 8].

За час, що минув, зроблено важливий крок до формування культури здоров'я учнів загальноосвітніх шкіл. Питання культури здоров'я отримало новий імпульс до появи наукових досліджень з цієї тематики а водночас і відмінних точок зору на сам предмет досліджень. Зокрема вітчизняний учений В. Горашук подає таку його дефініцію:

«Культура здоров'я - це важливий складовий компонент загальної культури людини, обумовлений матеріальним і духовним середовищем життєдіяльності суспільства, що виражається в системі цінностей, знань, потреб, умінь і навичок з формування, збереження й зміцнення її здоров'я» [4, С.167].

Слід відзначити, що під культурою здоров'я вітчизняний дослідник розуміє не тільки інтегральну якість особистості, діалектично зв'язану з загальною культурою, але й спосіб життя, що є діяльнісною стороною культури здоров'я особистості [4, С.148–177].

Схожу думку висловлює й Н. Гаркуша, розглядаючи культуру здоров'я як складник базової культури особистості, що відбиває усвідомлене ціннісне ставлення людини до власного здоров'я, виявляється в достатньому рівні фізичного, психічного, духовно-морального й соціального розвитку та ґрунтується на веденні здорового способу життя [3, С. 60].

Впровадження згаданих принципів правильне загалом, але має свої особливості при їх застосуванні в роботі з молодшими школярами. Діти такого віку ще не відчують істотних проблем зі здоров'ям, тому важко вимагати від них усвідомленого ставлення до його збереження. Можливо, тому в теоретичній площині це питання обійдено увагою. Як справедливо зазначає Т. Бурлакова, «питання збереження здоров'я молодших школярів до теперішнього часу не приділялося належної уваги, та бракує наукових праць, присвячених саме формуванню в школярів високого рівня культури здоров'я» [2, С.246–251].

В. Скумін наполягає на тому, що культуру здоров'я треба розглядати як невід'ємну складову культури духовної і моральної, культури праці й відпочинку, культури особистості й культури взаємин. На думку вченого, культура здоров'я – це не тільки механічний зв'язок двох понять, а синтез, який утворює нову якість, новий особливий зміст. Вона розглядається ним як інтегральна галузь знань, що розробляє й вирішує теоретичні й практичні завдання гармонійного розвитку духовних, психічних і фізичних сил людини, формування оптимального біосоціального середовища, що забезпечує вищий рівень життєтворчості [14, С.15–29].

Для молодших школярів цей аспект на підсвідомому для них рівні має закласти сім'я і школа. Їхнє завдання полягає в цілеспрямованому розвитку духовних, психічних і фізичних сил дитини. На думку В.Горащука це повинен бути синтез плекання в особистості необхідних знань, умінь та навичок з питань зміцнення та збереження здоров'я, а з другого боку – способу її життя [4].

Важливу роль у цьому відіграє особистий приклад вчителя. Саме з цього й повинна починатися підготовка до подальшого процесу майбутнього вчителя початкових класів.

Н. Малярчук, розглядаючи культуру здоров'я як складник світогляду людини як безперервно трансформовану систему знань, ціннісно-сміслових установок, мотиваційно-вольового досвіду особистості і її практичної діяльності, спрямованої на пізнання, розвиток, удосконалення, творення індивідуального здоров'я, необхідного для продуктивного довголіття людини, якісного життя, радісного виконання обов'язків, які покладає на людину життя [8, С.14]. На думку вченої, процес оволодіння людиною культурою здоров'я відбувається через самопізнання, самозбереження, саморозвиток особистості, через гармонізацію відносин людини з самою собою, з оточенням, з природою, через постійний духовно-моральний пошук, звернений і до себе, і до світу. [8, С. 14].

Значний потенціал для роботи з молодшими школярами в формуванні правильних стереотипів ставлення до свого здоров'я і здоров'я оточуючих пропонує галузь, що серед науково-педагогічних кіл та серед педагогів-практиків дістала назву «ноопедагогіка». Ця сфера педагогічної науки у ХХІ ст. відвоює все поважніші позиції і навіть потроху витісняє на задній план звичне поняття «педагогіка».

Основоположником вчення про культуру здоров'я був В. Скумін. Він же вперше, 1968 р., ввів в науковий обіг і термін «ноопедагогіка». Дослівно цей неологізм означав «розумна педагогіка», але в міру своїх професійних зацікавлень учений-медик поширював його переважно на сферу культури здоров'я. Сьогодні поняття «ноопедагогіка» охоплює дещо ширші сфери, але при цьому культура здоров'я і надалі належить до провідних сфер зацікавлення цієї галузі науки.

На думку В.Скуміна, стан здоров'я людини визначають духовна, психічна і фізична культура. З іншого боку, людське здоров'я – духовне, психічне, фізичне – є передумовою досягнення високого рівня культури. Вчений наполягає на тому, що культуру здоров'я потрібно розглядати як невід'ємну складову культури духовно-моральної, культури праці і відпочинку, культури особистості і культури міжособистісних стосунків. А вчення про здоров'я, тобто про оздоровлення всіх сфер життя – це і є предмет зацікавлення ноопедагогіки.

Перевага ноопедагогіки над звичайною педагогікою в тому, що це наукова галузь про індивідуальне формування, виховання, навчання та надання професії згідно з природними задатками. Кожному представнику нового покоління створюється можливість в подальшому

активному житті не переборювати себе в трудовій діяльності, а виконувати ту роботу, яка йому подобається. Відповідно має бути переорієнтована й уся система підготовки педагогічних кадрів.

Відмінною рисою ноопедагогіки можна вважати індивідуальний підхід до особистості, врахування її природних задатків та їх тривалий цілеспрямований розвиток. Важливе значення в формуванні гармонійної особистості, яка буде займатися упродовж життя улюбленою справою, має її фізичне та моральне здоров'я. Хворій людині набагато важче відчувати себе в гармонії з довкіллям. Тому-то культура здоров'я – один із найважливіших складників ноопедагогіки. Сьогодні в умовах постіндустріальної дійсності та багатьох морально-психологічних викликів це набуває особливої актуальності.

Мета статі: на основі основних принципів формування культури здоров'я сформулювати основні завдання в цьому напрямку для майбутніх вчителів початкових класів та розкрити можливості їх застосування в шкільній практиці.

Виклад основного матеріалу. Культура здоров'я – це складовий компонент загальної культури. Людини є не тільки «споживачем свого здоров'я, але і його «виробником».

Формування культури здоров'я здійснюється на основі таких принципів безперервності, культуровідповідності, врахування вікових та індивідуальних особливостей дитини; взаємодії сім'ї та школи, самореалізації, самовиховання, наочного прикладу.

На основі принципів формування культури здоров'я, сформульованих В. Бабичем, основних тенденцій В.Скуміна, В. Горощука, С. Кириленко модель сучасної школи повинна трансформуватися в школу духовного виховання.

На планеті зараз відбувається дуже складний процес формування духовного етносу. Все, що потрібно і що можливе для цього, людина уже має. Тому тепер необхідно зреалізувати у своєму житті призначення людини, з яким вона прийшла у цей світ, тобто побільше усвідомлення своєї місії для світу без отримання особистих вигод.

Цього повинні вчити вчителі. Вони повинні навчити поєднувати знання із минулого із знаннями з майбутнього. Ці знання людина повинна здобувати все життя. На жаль, найчастіше після отримання відповідної освіти людина перестає далі вчитися. А для постійного пізнання світу дорослі теж повинні навчатися.

Сучасній освіті потрібні нововведення у сферу науки і навчання, викорінення всіх непотрібних нагромаджень в освітніх дисциплінах, а також глибше вникнення у явища сучасних наукових досягнень. Широта застосування знань може змінити цей світ.

Отже, навчання всіх дисциплін повинно бути переосмислено і перебудовано під засади культури здоров'я. Педагогіка повинна трансформуватися в ноопедагогіку (духовне виховання). Адже неможливо буде уявити виховання і навчання без духовного і психічного життя вихованця.

В першу чергу навчання повинне викорінювати грубість, яке руйнує тонку матерію дитини. Це те, що найбільше притаманне сучасним дітям. Багато з них переступає поріг школи вже з цим набутим «багажем». І якщо цей процес не зупинити, він буде прогресувати далі і далі заражати решту дитячого колективу. Роль вчителя початкових класів тут визначальна. Якщо не знівелювати цей негатив у перші роки навчання, далі в підлітковому віці внаслідок гормонального розвитку дитини він подвоїться чи й потроїться і може досягти критичної межі. Сцени насильства підлітків над однолітками, які потрапляють в соціальні мережі як демонстрація досягнень – свідчення тому, що дитина була втрачена вчителем початкових класів, психологом і школою взагалі.

Ноопедагогіка відкриває перспективу перебудови нашого організму в духовно творче нове життя. Виховання духовності відкриває для кожної дитини світ перспективи, якщо вона обере свій шлях розвитку через творчість. В молодшому шкільному віці діти дуже охочі до будь-якого виду творчості, але результатів досягають уже в підлітковому. Тому для вчителя початкових класів – це кропітка праця, яка не дасть вагомого результату одразу. Слава вихованця перепаде іншим, але основа буде закладена саме першим учителем. Тільки він може сформувати в дитини і терплячість в роботі, яка дасть свої плоди в наступні роки.

Культура здоров'я формує прагнення дітей до постійної роботи над собою. Після будь-якої роботи (фізичної чи розумової) людина завжди стає добрішою і терплячішою. Тому вчитель повинен привчати дітей до роботи і хвалити за позитивний результат. Навіть якщо досягнення вихованця в початкових класах ще доволі скромні. Тільки така праця веде до удосконалення, яка має в собі красу. Будь-який творець в момент захоплення не думає про себе, тому що він одухотворений красою свого виробу.

Духовний стрижень навчальної й виховної роботи – головний орієнтир для школи. Добро, краса, мудрість, співчуття, терпимість, любов розвивають свідомість і очищують життя. Ці компоненти важливо ввести в навчально-виховний процес від початку навчання дитини в школі. На цьому повинна бути зосереджена й підготовка вчителів початкових класів. Ідеальний варіант – коли і їхнє навчання побудоване на цих принципах.

Найбільша помилка сучасного навчання полягає в тому, що воно постійно скеровані на одержання якихось видимих результатів: рейтинги шкіл за результатами ЗНО, рейтинги вчителя за кількістю отриманих сертифікатів, рейтинги освітньої діяльності районів, областей. Рейтинги, рейтинги, рейтинги. У погоні за цими показниками – репетиторство з перших днів дитини в школі. Наче армійська муштра: не вмієш – навчимо, не хочеш – змусимо. Бідолашний учень, наче загнаний у куток кролик мріє лише про одне: швидше б усе це закінчилось. Ненависть до школи, вчителів, батьків, які змушують досягати рейтингу визначає психологічний стан більшості шкіл, особливо міських, в селах до цього ставляться спокійніше. Тому коли дитина тікає від цієї муштри в коледж (яке щастя обірвати її на 2 роки раніше), пасивність проявляють саме міські школярі. Вони просто відпочивають. Саме тут і настає момент показати їм ті помилки, які допустила їхня школа і як майбутнім педагогам (стануть вони ними чи ні) показати, що завдання вчителя повинно полягати в тому, щоб розпізнати душу дитини і тоді вибудувувати логіку виховного процесу. Саме виховання створює те благо та сприятливе середовище, в якому розкривається суть дитини. Зрозумівши це частина «втікачів від школи», які й не збиралися обирати собі вчительську професію, стає вчителями, до того ж і непоганими, бо ними керує вже не необхідність, не примус, а переконання.

Незважаючи на високі вимоги в підготовці молодшого спеціаліста, майбутнього вчителя, його фаховий ріст повинна супроводжувати атмосфера доброти, яка від нього має бути передана майбутнім вихованцям.

У багатьох сім'ях часто питання виховання взагалі не піднімається, діти ростуть самі по собі, і ніжна рука мами не погладить голівку і голос рідної людини не розкаже про чудесний і прекрасний світ. Заповнити цю прогалину, якщо вона вже існує, повинна школа. Завдання вчителя – розпізнати нахили дитини, виявити її прагнення і спрямувати на правильний шлях пізнання і самовдосконалення. Так, не маючи відповідних умов, але маючи високу мотивацію з дитинства, виросла переважна більшість геніїв української нації.

Звичайно, домогтися кінцевого результату у формуванні педагогічних умінь і навичок у студентів легше імперативно-директивними методами. Однак про ні на яку ноопедагогіку в їхній діяльності сподіватись в такому разі не слід. Викладач сам мусить бути прикладом її застосування і проявити набагато більше терплячості, ніж при використанні звичних з часів радянської школи напіврепресивних методів.

Суть ноопедагогіки полягає в тому, щоб обережно доторкнутися до внутрішнього світу дитини, виявити, розпізнати і створити необхідні умови для її розвитку, всіх позитивних якостей. Найважливішим етапом у такому вихованні – це виховати терплячість, адже терпіння – це свідоме, планомірне розуміння того, що відбувається навколо дитини.

Багато в ноопедагогіці важить сама постать виховника, його поведінка, зарядженість на добро й красу. Значна частина студентів не стане успішними вчителями в силу своїх особистих фізично-емоційних якостей. В постаті вчителя важить все: фізіономіка, постава, хода, манери. Учні дуже тонко підмічають будь-які відхилення і швидко за цими критеріями знаходять прізвиська для одних учителів і навіть на думку не приходить означити в такий спосіб інших. Важить навіть голос виховника, його тембр, якого іноді достатньо навіть без слів. Людський голос – це незбагнений, малорегульований, але дуже важливий чинник.

Завдяки цій природній якості одних можна слухати можна слухати безперестанку, інші відштовхують своїм звучанням вже з перших слів. Вчителю, який має неприємний тембр звучання чи манеру мовлення, важко вписатись у вимоги ноопедагогіки. Звучання слів має бути красивим, тому що воно народжує красиву думку.

Компенсувати недоліки тембру голосу вчителя може лише вкладена в нього «сердечна енергія», яка проявиться у виразі обличчя, очах, рухах. Все це не залишиться не відчутним школярами і змусить їх діяти в унісон з енергетикою вчителя і випромінювати власну доброту.

Нове покоління виховників має збагнути, що наша планета забруднена грубістю, що давно потребує очищення духовної атмосфери і уявити себе місіонерами в досягненні цієї мети. Ця думка повинна постійно озвучуватись, щоб не забувалась і коло її приборників повинно постійно розширюватись. Тільки так можна побудувати гармонійну суспільну атмосферу, яка вимірюється не статками, а душевним комфортом людини в її середовищі. Досягти цього можна завдяки вербалізації означеної мети. Там, де часто ведуть духовні бесіди, там накопичується особлива аура. Бесіди про духовне – це не що інше, як практичні тренування сердечної енергії, без якої неможлива корисна робота мозку.

Образно кажучи, всі знання поділяються на розумові і сердечні. Сердечні знання неможливо отримати тілесними рухами і таким шляхом створити духовність. Тільки вправи думкою дають сердечні знання.

Культура здоров'я має безпосередній зв'язок із якістю мислення. Через якість мислення здійснюється оздоровчий процес людини. Слід оберігатися недисциплінованого (несанкціонованого, неправильного) мислення, тому що воно руйнує не тільки духовну сферу людини, але і тілесну (спричиняє фізичні і психічні недуги). Завдання вчителя – швидко визначати напрямок думки учня і направити її в правильне русло.

Велике значення в цьому процесі має мистецтво мислення. Його також можна скеровувати й формувати. Потрібно вчити дитину мріяти про прекрасне, бажане – це підживлення духовності красою. Позитивне мислення формує у дітей здатність бачити хороше у людях, у собі, в оточуючих. Такі діти легко пробачають. При підготовці майбутнього вчителя цей напрям важко забезпечити власним прикладом наставника. У зрілому віці люди мріють менше, тому що багато чого з омріяного вже досягли. Тут можливо виховувати не власним прикладом, а власними успіхами, демонструючи студентам задоволення власним становищем. До того ж потрібно нагадувати, що теперішнього стану наставник досяг дисципліною власного мислення, скеровуванням думок і волі в потрібному напрямку і це дало свої результати. Ділитися з майбутніми колегами можна тільки секретами успіху, а не секретами своїх невдач. Невдачі ж мотивувати не зовнішніми чинниками, а недостатньою зосередженістю на досягненні мети. Адже думка людини протікає за командою волі, яку потрібно формувати. Свобода волі чи іншим словом сваволя служить предметом найбільших протиріч. Виховувати людські якості можливо тільки за допомогою власної волі.

Особливий акцент культура здоров'я ставить на виховання серцевої волі. Такий підхід виключає насильство над індивідуальністю дитини. Формувати волю потрібно перш за все із дисципліни. Людина повинна перемагти перш за все саму себе, навчитись використовувати волю для добра. Адже вчитель не може перебороти впертість учня, якщо учень сам не прикладе зусиль доброї волі. Добра воля – це вільна воля.

Добрі наміри мають оздоровчий вплив на всю нервову систему. Якщо випромінювати добро кожним поглядом, вчинком, серце теж буде оздоровлюватись у цьому добрі, а захоплення добротою інших принесе тепло серцю. Виховане добром серце позбавить дитину страху і дратівливості.

Найкращими умовами для здоров'я серця є праця: розумова і фізична. Всі радості життя людина пізнає через працю.

Завдання вчителя – привчити дітей до праці. Правильна організація формування трудових навиків дозволить розкрити у них різносторонні можливості, позбавити в

майбутньому від вузької спеціалізації і прив'язаності до одного виду діяльності. Праця, думка, воля – це велика енергія для підтримання здоров'я.

Наш Всесвіт існує в постійному русі і певному ритмі. В такому ж ритмі і русі працює наше серце. Сприйняття звуків і ритму музики, природних звуків (дзюрчання води, спів птахів) оздоровлюють серце. Виховання в учнів музичальності – ще одне із завдань школи. Нахил до сприйняття звуків у кожній дитині закладений генетично, але без навчання і виховання сприйняття музики та звуків спить. Якщо діти будуть вміти слухати музику, вони зможуть зрозуміти звучання Природи.

Краса звучання, яку вчитель розкриє учням в музиці та природі стане одним із складників загального сприйняття краси: краси кольору, звуків, форм. Відчуття краси – це щит від зла. Для вчителя це повинно стати аксіомою. Виховання дитини на почуттєвому рівні позбавить його від зайвих зусиль із формування доброї волі школярів.

В культурі здоров'я закладені основи розуміння того, як розвивається дитяча мудрість. Дитина відкриває світ через себе і проявляє цікавість до всього. Для цього школа повинна бути ще й пізнавальним закладом. При школі має бути корисний музей, в організації якого учні постійно беруть участь. Дуже багато повинно бути мистецьких заходів. Навчання ремесел формує дітей як майбутніх творців держави. Така школа повинна вчити чистоти у побуті, чистоти в житті, чистоти душі і серця.

Школа повинна бути не тільки місцем, де дитина отримує знання, але і місцем, де вона вчиться мистецтву жити із всіма складнощами і тонкощами.

Застосування принципів ноопедагогіки неможливе на одному з предметів, одним учителем. Для отримання бажаного результату в єдиному напрямку повинен працювати весь педагогічний колектив, уся школа. Вона повинна стати школою культури здоров'я. У школі культури здоров'я у кожній навчальній предмет закладено значно глибший зміст, ніж просто вивчення матеріалу. Для пізнання і розуміння краси в школах повинні вчити бачити і творити цю красу. Одним із чинників цього навчання повинна стати історія мистецтв.

Всі навчальні дисципліни такої школи повинні супроводжувати основи психології. Дуже корисна методика навчання, коли учнів запитують: «Як би ви вчинили на місці героя?». Свобода власного вибору повинна бути закладена у всьому навчанні.

Для формування сердечних почуттів велике значення має читання книг. Майбутні вчителі повинні засвоїти під час навчання, що в школах культури здоров'я потрібно читати багато книг не тільки очима, а й мозком і серцем. Читання – це водночас і роздуми, які сприяють засвоєнню прочитаного із використанням для життя. В процесі читання в людському організмі накопичується особлива енергія.

Висновки цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Підготовка учителів початкових класів повинна сформувати в них чітке переконання, що завдання вчителя полягає в тому, щоб працювати над душею дитини, пробудити її духовність. Істинні духовні наставники люблять дітей, свою роботу. Їхнє життя цікаве, творче. Такі вчителі знаходяться в пошуку нового.

Культура здоров'я прагне того вчителя, який іде новим шляхом пізнання, який розуміє, що не можна зрівнювати всіх учнів, не можна вимагати у них однакових темпів у роботі. Потрібно кожну дитину підбадьорити, зрозуміти суть її характеру.

Справжній вчитель повинен знайти час, щоб розповісти учням про красу Землі, скарби планети, людські цінності. Такий вчитель повинен не тільки володіти сучасними методами навчання, але і мати великий вогонь бажання вчити.

Джерела та література

1. Бабич В.І. Принципи формування культури здоров'я школярів// Науковий вісник Донбасу. 2011. №1.
2. Бурлакова Т. Л. Педагогічні аспекти формування культури здоров'я у молодших школярів // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2010. № 17 (204). Ч. II. С. 246–251.
3. Гаркуша Н. С. Современное понимание феномена культуры здоровья// Среднее профессиональное образование. 2006. № 11. С, 60
4. Горашук В. П. Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) / В. П. Горашук. Луганск : Альма-матер, 2003,с..

5. Єресько О. В. Особливості змісту шкільного предмета “Основи здоров’я / О. В. Єресько // Основи здоров’я і фізична культура. 2005. №2. С.8 –11.
6. Кабацька О. Методика формування культури здоров’я старшокласників у позакласній роботі// Педагогічні науки : зб. наук. пр. Херсон : ХДУ, 2010. Вип. 56. С. 192–198. ISSN 2308-4855 (Print), ISSN 2308-4863 (Online) .
7. Кириленко С.В. Соціально-педагогічні умови формування культури здоров’я старшокласників: дис.. канд. пед. наук/ Інститут проблем виховання Академії пед. наук України. К., 2004. 240с.
8. Мальярчук Н. Н. Суб’єктивна роль педагога в вихованні культури здоров’я учасників // Медицина и образование в Сибири. 2007. № 4. С. 14.
9. Мельник Ю. Формування культури здоров’я учнів початкової школи //Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту: зб. наук. пр. під ред. С. Єрмакова. – Х.: XXIII, 2002. № 23. С. 27 – 30.
10. Мойсеюк В. П. Сучасні підходи до феномену культури здоров’я. Тернопіль: Богдан, 2012. 125 с.
11. Олендер І.О., Грушко В.С., Бережна Т.І. та ін. Культура здоров’я особистості. Курс лекцій. Тернопіль: Богдан, 2010. 190 с.
12. Основи здоров’я : Програма предмета для середньої загальноосвітньої школи (5-9-ті класи) // Здоров’я та фізична культура. - 2005. - № 13-14. - С. 3-20.
13. Роман С. В. та ін. Свідома мотивація здорового способу життя - необхідний елемент екологічної культури // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка. 2003. № 7 (63). С. 178 – 182.
14. Скумін В.А. Культура здоров’я – фундаментальна наука о человеке. Новочебоксарск: ТЕРОС, 1995. 132 с.
15. Скумін В.А. Культура здоров’я – наука грядущего // К здоров’ю через культуру. 1995. №1. С.5 – 15.

Referenses

1. Babych V. Prynцыpy formuvannya kultury zdorov'ya chkoliariv // Naukovyj visnyk Donbasu. 2011. №1.
2. Burlakova T. Pedagogichni aspekty formuvannya kultury zdorov'ya u molodshyh chkoliariv // Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. 2010. № 17 (204). Ch. II. S. 246–251.
3. Garkusha N. S. Sovremennoe pony'many'e fenomena kul'tury zdorov'ya / N. S. Garkusha // Srednee professy'onal'noe obrazovany'e. 2006. № 11. S, 60
4. Gorashhuk V. Formy'rovany'e kul'tury zdorov'ya shkol'ny'kov (teory`ya y` prakty`ka) Lugansk : Al'ma-mater, 2003.
5. Yeres'ko O. V. Osobly`vosti zmistu shkil`nogo predmeta “Osnovy` zdorov'ya / O. V. Yeres`ko // Osnovy` zdorov'ya i fizy`chna kul`tura. 2005. №2. С.8 –11.
6. Kabacz`ka O. Metody`ka formuvannya kul'tury` zdorov'ya starshoklasny`kiv u pozaklasnij roboti // Pedagogichni nauky` : zb. nauk. pr. – Хerson : XDU, 2010. Vy`p. 56. – S. 192–198. ISSN 2308-4855 (Print), ISSN 2308-4863 (Online)
7. Ky`ry`lenko S.V. Social`no-pedagogichni umovy` formuvannya kul'tury` zdorov'ya starshoklasny`kiv: dy`s.. kand.. ped. nauk/ Insty`tut problem vy`xovannya Akademiyi ped. Nauk Ukrayiny`. K., 2004. 240s.
8. Malyarchuk N. Sub`ekty`vnaya rol` pedagoga v vospy`tany`y` kul'tury zdorov'ya uchashhy`xsya // Medy`cy`na y` obrazovany`e v Sy`by`ry`. 2007. № 4. S. 14.
9. Mel`ny`k Yu. Formuvannya kul'tury` zdorov'ya uchniv pochatkovoyi shkoly` /Pedagogika, psy`xologiya ta medy`ko-biologichni problemy` fizy`chnogo vy`xovannya ta sportu: Zb. nauk. pr. pid red. S.Yermakova – Х.: XXIII, 2002. - № 23. – S. 27 – 30.
10. Mojseyuk V. Suchasni pidxody` do fenomenu kul'tury` zdorov'ya. Ternopil`: Bogdan, 2012. 125 s.
11. .Olender I.O., Grushko V.S., Berezhna T.I. ta in. Kul`tura zdorov'ya osoby`stosti. Kurs lekciy. Ternopil`: Bogdan, 2010. 190 s.
12. Osnovy` zdorov'ya : Programa predmeta dlya seredn`oyi zagal`noosvitn`oyi shkoly` (5-9-ti klasy`) // Zdorov'ya ta fizy`chna kul`tura. - 2005. - № 13-14. S. 3 – 20.
13. Roman S. ta in. Svidoma moty`vaciya zdorovogo sposobu zhy`ttya - neobxidny`j element ekologichnoyi kul'tury` // Visn. Lugan. derzh. ped. un-tu imeni Tarasa Shevchenka. 2003. № 7 (63). S. 178 –182.
14. Skumy`n V. Kul`tura zdorov'ya – fundamental`naya nauka o cheloveke. Novocheboksarsk: TEROS, 1995. 132 s.
15. Skumy`n V.A. Kul`tura zdorov'ya – nauka gryadushhogo // K zdorov'yu cherez kul`turu. 1995. №1. S.5 – 15.

Галина Давидюк, Наталия Кардашук, Наталия Полищук. Ноопедагогика культуры здоровья в контексте подготовки учителей начальных классов. В статье освещаются основные направления подготовки учителей начальных классов к формированию культуры здоровья младших школьников на основе ноопедагогик. Главное внимание уделяется индивидуальному подходу к личности, учете ее природных задатков и их длительном целенаправленном развитии. Задача преподавателя культуры здоровья заключается в теоретической и практической подготовке младших специалистов на решение заданий гармоничного развития духовных, психических и физических сил учащихся, их оптимальной биосоциальной адаптации к среде обитания.

Ключевые слова: культура здоровья, ноопедагогика, культура чувств.

Galyna Davydiuk, Natalia Kardashuk, Natalia Polishchuk. Noopedagogy of health culture in the context of pre-training for teachers primary school teachers. The article covers the main directions of preparation of primary

school teachers for the formation of a culture of health of junior pupils based on noopedagogy. The main attention paid to the individual approach to personality, taking into account its natural instincts and their long-term purposeful development. The task of the teacher of health culture consists of theoretical and practical training of junior specialists for the tasks of harmonious development of spiritual, psychic and physical forces of students, their optimal biosocial adaptation to the environment.

The authors are convinced that modern education requires innovations in the field of science and education, the elimination of all unnecessary accumulation in educational disciplines, as well as a deeper penetration into the phenomenon of modern scientific achievements. The teaching of all disciplines should be rethought and rebuilt under the foundations of a culture of health. Pedagogy should be transformed into noopedagogy (spiritual education). In the first place, the training must eradicate the rudeness that destroys the thin matter of the child. The upbringing of spirituality opens up the prospects for every child in the world, if the one chooses his own path of development through creativity. The culture of health on the principles of noopedagogy forms the desire of children to work continuously on themselves. After any work (physical or mental), people always become kinder and more patient. Therefore, the teacher must teach children to work and praise for a positive result.

These postulates the teacher of culture of health at the pedagogical college should lay in the consciousness of future specialists.

Key words: health culture, noopedagogy, culture of feelings.

Стаття надійшла до редколегії 16.11. 2018 р.

УДК: 378.091.59:[378:364]

Анна Лякішева, Валентина Мозоль

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

У статті наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення проблеми розвитку пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку, що виявляється у розкритті сутності і особливостей вияву цього феномену, дослідження чинників впливу на його розвиток. Виявлено критерії (ініціативність, самостійність, тривалість інтересу в часі, допитливість і зацікавленість) та рівні розвитку (активний, відносно активний, пасивний) пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку.

Ключові слова: інтерес, пізнавальний інтерес, дошкільники, критерії інтересу, рівні розвитку пізнавального інтересу.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У системі неперервної освіти закладу дошкільної освіти належить важлива роль у підготовці дітей до подальшого якісного засвоєння знань, умінь і навичок на етапі шкільного навчання. Заклад дошкільної освіти має створити умови для повноцінного інтелектуального та духовного розвитку своїх вихованців [2]. Вирішення цих важливих завдань значною мірою залежить від особистості вихователя та інших педагогів як ключових фігур дошкільної ланки системи освіти. Поведінка, ставлення до своїх вихованців, їх успіхів і невдач, уміння підтримувати інтерес, активність і заохотити кожного з них у процесі спілкування справляють величезний вплив на їх особистісний розвиток загалом та пізнавальну сферу зокрема. Результативність такого спілкування значною мірою визначається умінням застосовувати особистісно-орієнтовану модель при здійсненні завдань навчання і виховання. Незважаючи на те, що поняття пізнавальні інтереси широко вживається як у науковій літературі, так і в педагогічній практиці, проте дослідження проблематики цього феномену актуальні й дотепер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням впливу стилю спілкування дорослого з дитиною на її особистісний розвиток, зокрема, емоційну сферу, вивчали О.Бодальова, Є.Суботський. Окремі аспекти цієї проблеми знайшли своє відображення у дослідженнях А.Андрєєва, О.Смирнової та ін. У працях Т.Семенової розкрито вплив стилю спілкування на ставлення дитини до дорослого в ігрових та навчальних ситуаціях. Проте, найбільш багатогранно проблема пізнавальних інтересів та їх вплив на психічний розвиток дитини дошкільного віку розкрито у працях відомої дослідниці М.Лісіної та її послідовників (Х.Бедельбаєвої, М.Мещерякової, А.Сорокіної та ін.). Досліджувалась ця проблема і